

Andrzej Mierzecki lekarz rodzinny.

Legionella pneumophila - zagrożenie bakteriologiczne

Nazwa „Choroba Legionistów” jest związana z amerykańskimi weteranami wojennymi USA, którzy zebrali się w 1976 roku w Filadelfii. Zachorowało wówczas 221 osób, zmarło 34 (15% chorych). Choroba legionistów czyli legionellozowe zapalenie płuc wywoływana jest przez bakterię Legionella pneumophila (lub inne pałeczki Legionella) i objawia się najczęściej jako ciężkie zapalenie płuc, często obustronne, z wysoką gorączką (powyżej 38°C), splątaniem umysłowym, a nawet utratą przytomności (lub innymi objawami ze strony układu nerwowego), kaszlem, niewydolnością oddechową. Często obserwuje się objawy ze strony układu pokarmowego: biegunkę, nudności, wymioty.

Kto może ulec zakażeniu?

Ludzie w każdym wieku mogą ulec zakażeniu, ale najbardziej narażone są osoby w wieku średnim oraz starszym w szczególności osoby palące papierosy czy chorujące na choroby przewlekłe. Do grupy wysokiego ryzyka zalicza się osoby ze spadkiem odporności w wyniku długotrwałego leczenia, osoby chore na raka, dietetyków oraz chorych na AIDS.

Kliniczne objawy legionellozowego zapalenia płuc nie są charakterystyczne i nie różnią się od zapalenia płuc o innej etiologii. Rozpoznanie legionellozy wymaga badań specjalistycznych, niezbędnych do ukierunkowania skutecznego leczenia. Zakażenie pałeczkami L. pneumophila może niekiedy przypominać grypę (po 2-5 dniach na ogół ulega samowyleczeniu) lub może występować jako przewlekłe zapalenie oskrzeli, inne uciążliwe schorzenie dróg oddechowych (np. kaszel przez wiele miesięcy), a nawet objawiać się jako ciągłe uczucie zmęczenia. Nie stwierdzono przenoszenia się pałeczek Legionella między ludźmi.

Przyczyną wysokiej śmiertelności (ok. 13-20%) w przypadkach legionellozy jest najczęściej nierozpoznanie czynnika sprawczego ciężkiego zapalenia płuc i stosowanie standardowego leczenia, nieskutecznego wobec pałeczek Legionella. Ponadto osoby, u których dotychczas stwierdzano chorobę legionistów, często obciążone były innymi ciężkimi schorzeniami, co przyspieszało zgony. W przypadkach epidemii szpitalnych śmiertelność może sięgać nawet 30%.

Bakterie wywołujące legionellozę występują dość powszechnie w naturalnym środowisku wodnym, ale także w systemach klimatyzacyjnych, wodociągowych, w urządzeniach nawilżających itp. – także w Polsce. Bakterie bytują w komórkach (w środowisku wodnym w amebach, u człowieka w makrofagach i monocytach), namnażają się w temperaturze od 20°C do 45°C.

Gdzie może dojść do zakażenia pałeczkami Legionella?

Wszędzie tam gdzie jest tworzony aerozol wodno-powietrzny z zakażonej przez te bakterie wody. Do takich urządzeń należą: prysznice, jacuzzi, klimatyzatory, nawilżacze, spryskiwacze ogrodowe, inhalatory, fontanny itp. Do zakażenia może dojść w domu (zarówno bloku mieszkalnym jak i w domu jednorodzinnym), w pracy, podczas wakacji lub wyjazdu służbowego. Najczęściej źródłem zakażenia są wanny perłkowe, sieci wody ciepłej oraz wieże chłodnicze systemów klimatyzacji lub chłodzenia przemysłowego. Opisano także przypadki zakażenia noworodków w wyniku kąpieli w zakażonej wodzie. Do najbardziej narażonych na zakażenie pałeczkami Legionella należą osoby pracujące i przebywające w warunkach umożliwiające inhalację rozpylonej wody: np.: w sanatoriach, zakładach

wodoleczniczych, kąpielowych, myjniach samochodowych, szklarniach, klimatyzowanych hotelach itp. Zakażony aerozol wodno-powietrzny może być przenoszony przez wiatr na odległość 3-4 kilometrów i powodować zachorowania występujące na dużym obszarze wokół hoteli lub zakładów przemysłowych posiadających urządzenia chłodzące tzw. wieże chłodnicze.

W przypadku wystąpienia podejrzenia o legionelozę wykonywane są specjalistyczne badania laboratoryjne, takie jak: posiew wydzieliny z dróg oddechowych, oznaczanie poziomu przeciwciał dla antygenów pałeczek *L. pneumophila* w surowicy krwi chorego, poszukiwanie antygenów pałeczek *L. pneumophila* w moczu chorego. Rodzaj wykonanych badań zależy od stanu klinicznego chorego oraz od czasu jaki upłynął od wystąpienia objawów. Laboratoryjne badania w kierunku legionelozy próbek pobranych od chorych wykonywane są w Zakładzie Bakteriologii Państwowego Zakładu Higieny od 1998 roku.

Opracowano w oparciu o „Choroba Legionistów” – czy, gdzie i kiedy zagraża Polakom

Katarzyna Pancer, Hanna Stypułkowska-Misiurewicz